

УДК 378.1

КОНЦЕПЦІЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ – «НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИКОНАННЯ»

К.І. Приходченко

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Підноситься проблема застосування технології проектів у педагогічній діяльності. Пропонуються різні погляди на означувану методику. Також робиться спроба об'єднання окремих найвизначальніших рис багаточисельних досліджень в єдину концепцію «Навчання за допомогою виконання».

Витоки поняття «проект» можна знайти в давньогрецькій культурі, де воно означає: «перешкода», «задача», «запитання». У сучасній педагогіці дефініція «проект» розглядається як «форма», «задум», «план» (проект – від лат. «кинутий уперед»), що повністю відповідає квінтесенції Дж. Герберга «Той, хто не дивиться вперед, виявляється позаду».

Метод проектів було запропоновано, теоретично обґрунтовано та перевірено на практиці американським ученим, філософом і педагогом Дж. Дьюї в кінці ХІХ ст. В основі його педагогічної концепції лежить проект – «навчання за допомогою виконання», формування у вихованця відповідних практичних навичок проектування та розв'язання життєвих проблем. Ця наукова ідея знайшла підтримку у його послідовника У. Килпатрика, який замінив традиційні навчальні предмети на проекти у вигляді своєрідного тематичного центру, що дозволяє поєднувати роботу і навчання. Український педагог Г. Ващенко, досліджуючи метод проектів, відносить його до одного з активних методів навчання. Відомий вітчизняний учений С. Шацький визначив основні елементи методу проектів в такій послідовності: реальний досвід навчаючого, який має бути виявлений педагогами; організований досвід; зіткнення з нагромадженням людським досвідом (готові знання); вправи, які дають студенту нові навички [4]. О. Савенков зазначає, що на сучасному етапі виникає потреба в новому типі стосунків між викладачем та навчаючим, в основі яких лежали б співпраця, відкритість та довіра [1].

Проектування, на думку О. Савенкова, первинно, надає межу, глибину рішення проблеми, в той час, дослідження будується інакше [7]. Воно допускає безкінечний рух вглиб. Під проектною діяльністю розглядається загальна професіональна компетентність педагога з розробки індивідуального проекту(за А. Тряпціною). Проектна культура викладача – складова частина його професійної майстерності (за М. Ахметовою) [2], Н. Б. Крилова розглядає метод проектів як продуктивну форму навчання. «Мета продуктивної освіти – не передача знань від педагога до студента, не запам'ятування навчальної інформації, не практика відповідей у дошки, або з місця. Проектна продуктивна освіта – спосіб конструювання кожним власної практико-орієнтованої освіти, тому вона універсальна [3].

Існують різні погляди на проблему проектування. Так, В. Краєвський розглядає проєктивну діяльність як нормативну модель, а саме, через послідовність наступних стадій: трансформацію теоретичної моделі навчання в його нормативну модель і конкретизація загальних нормативних уявлень про навчання; створення проєкту курсу навчання, який фіксується в навчальній програмі та загальних методичних рекомендаціях; складання опису курсу навчання та матеріальних засобів навчання з конкретного навчального предмета; планування навчально-виховного процесу на занятті; план, складений викладачем, кінцевий проєкт навчання [4].

О. Толстун і М. Пироженко розглядають проєкт як цільовий акт діяльності, в основу якого покладено інтереси людини, А. Цимбалару – як низку спланованих дій, спрямованих на досягнення результату проектування, В. Краєвський – як систематичну форму організації діяльності у взаємозв'язку її теоретичних та практичних аспектів [4], І. Єрмаков – як результативну дію, прототип, прообраз передбачуваного або можливого об'єкта, стану, І. Зязюн – як творчу діяльність, проблемну за формою представлення матеріалу, практичну за формою його застосування, інтелектуально насиченою за змістом, яка відбувається в умовах постійного конкурсу думок [4], П. Архангельський – як організацію і виховання певного цільового завдання, Л. Гур'є – як змістовно обґрунтовану і документально оформлену ініціативу, яка спрямована на досягнення освітніх цілей у межах певного часу, В. Пурков і Д. Новиков – як обмежену у часі цілеспрямовану зміну окремої системи з установленими вимогами до якості результатів, можливими рамками витрат засобів та ресурсів, І. Черчель – як дидактичний засіб пізнавальної діяльності, розвитку креативності мислення і водночас формування певних особистісних якостей, Є. Полат – як узагальнену модель визначення способу досягнення поставленої мети, алгоритму пізнавальної діяльності [5].

Дослідниця О. Ломакіна пропонує перші дві стадії, виділені В. Краєвським, об'єднати в одну. На її думку, краще говорити про проєкт навчально-виховного процесу, ніж про проєкт курсу, і пропонує наступну схему проектування, яка складається з таких етапів, як: 1) ініціативний; 2) основоположний; 3) прагматичний; 4) заключний [6]. На переконання дослідниці, «кожний новий блок виникає на основі попереднього і стає на даному етапі пріоритетним, який управляє та підпорядковує собі всі інші».

О. Маштабець виділяє чотири рівні проектування: концептуальний, технологічний, операційний, реалізації [7]. На думку ученого, «перехід з рівня на рівень зменшує масштаб проєктних задач (та об'єктів проектування) і веде до зростання вимог конкретності рішень. Цікаві погляди на проблему проєктних технологій висловлені М. Кларінім. Логіка технологічного проектування, на його думку, полягає в наступному: «підготовка цитат та їх максимальне уточнення, підготовка матеріалу, оцінка поточних результатів, аналіз та заключна оцінка результатів [8]. Н. Алексєєвим пропонується схема педагогічного проектування в рамках особистісно-орієнтованого підходу через «визначення мети проектування; встановлення системи педагогічних факторів та умов, що впливають на досягнення мети; опис педагогічної дійсності, що

підлягає проектуванню; фіксування (вибір) рівня та оперативних одиниць педагогічного мислення для прийняття рішень зі створення проекту; висунення гіпотез; побудова конкретної моделі (проекту) педагогічного об'єкта; побудова методики виміру параметрів педагогічного об'єкта (екстраполюючий контроль); реалізація проекту (впровадження); оцінка результатів; побудова оптимізуючого варіанту конкретного педагогічного об'єкта [9].

Інтегрований характер має дослідження проекту В. І. Гінецинським. Ним визначено такі етапи, як: « 1) констатація та оцінка результатів реальної практичної діяльності; 2) висунення гіпотези; 3) побудова конкретної педагогічної системи, побудова спеціального цільового призначення, побудова методики виміру параметрів системи, порівняння результатів виміру, побудова оптимізованого варіанту конкретної педагогічної системи» [10]. В. Гінецинський трактує предмет педагогіки як «проектування, застосування та аналіз функціонування систем спеціального призначення» [10]. Функціональною основою педагогічного проектування, на думку О. Прикоти, являється системно-діяльнісно-ігротехнічна подія (СДІ-подія) [11].

Таким чином, в сьогоденні мають місце фундаментальні зміни в культурно-ціннісній орієнтації людей. Тому основним завданням освіти є гармонізація відносин між розумом, вірою і раціональністю існування людини, що домінує в проектній діяльності. Вона розглядається як технологічний процес, який є визначальною стильовою рисою сучасного мислення, однією з найважливіших типологічних ознак сучасної культури.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Савенков А. И. Исследовательское обучение и проектирование в современном образовании // Школьные технологии, - 2004 - №4 – С. 82-89.
1. 2. Ахметова М. Н. Проектная культура будущего учителя. М. Н. Ахметова // Школьные технологии. – 2004 - №4 – С. 210-218.
2. Крылова Н. Б. Метод проектов как продуктивная форма обучения / Н. Б. Крылова // Школьные технологии. – 2004 - №5 – С.59-63.
3. Краевский В. В. Теоретические основы обучения в советской школе / В. В. Краевский, С. И. Высоцкая и др. – М.: Педагогика, 1983. – 349с.
4. Приходченко К.І. Технології виконання цілей можливої досконалості індивіда у проектній діяльності / К. І. Приходченко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Збірник наукових праць. – Вип. 16, кн. 3. – Київ: Інститут проблем виховання, 2012. – С. 102 – 109.
5. 6. Ломакина О. Е. Проектирование в образовании: необходимость и реальность / О. Е. Ломакина // Школьные технологии. – 2003 - №4. – С. 86-98.
6. Масштабец Е. И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения // Е. И. Масштабец – М.: Педагогика, 1998 – 254с.
7. Кларин М. В. Инновационные методы обучения в зарубежных педагогических школах / М. В. Кларин. – М., 1995 – 117с.
8. Алексеев Н. А. Педагогические основы проектирования личностно-ориентированного обучения; автореф. дисс.\док. пед. наук. – Екатеринбург, 1997 – 416с.
9. 10. Гинецинский В. И. Основы теоретической педагогики / В. И. Гинецинский. – М., СПбГУ, 1992 – 214с.
10. Приходченко К.І. Феноменологія проективної методики як інтерактивної технології / К. І. Приходченко // Педагогіка і психологія: науково-теоретичний та інформаційний вісник Національної Академії педагогічних наук України. – 2012. - №3 (76). – С. 49 – 53.